

Mărturisiri înaintea mării încercări

**Conferințele preoțești
din Episcopia Cetății Albe-Ismail
(iulie 1944)**

Studiu introductiv, note și comentarii de George Enache

Mulțumiri.....	14
Studiu introductiv	
I. Un manuscris greu lizibil și o eparhie uitată.....	15
II. Situația bisericească în Basarabia în timpul primei ocupații sovietice (1940-1941).....	22
III. Episcopia de Cetatea Albă-Ismail după eliberarea Basarabiei.....	41
III.1. Verificările efectuate asupra clericilor refugiați sau rămași în Basarabia. Situația preoților deportați.....	41
III.2. Direcții ale activității pastoral-misionare în timpul episcopului locotenent PS Policarp Morușca.....	52
III.3. Misiune sau represiune?.....	88
IV. Situația Episcopiei de Cetatea Albă-Ismail în condițiile apropierii frontului la începutul anului 1944. Activitatea episcopului Antim Nica.....	114
IV.1. Acțiunile de evacuare din primăvara anului 1944.....	114
IV.2. Organizarea vieții pastorale în Episcopia Cetății Albe-Ismail în contextul proximității frontului.....	118
V. Epilog.....	135
Notă asupra ediției.....	139
Documente.....	145
Doc. 1	
Referat, 30 iunie 1944, cu privire la organizarea conferințelor pastorale din cuprinsul Episcopiei Cetatea Albă-Ismail, în cursul lunii iulie 1944.....	146
Doc. 2	
12 iulie 1944, adresă a Protopopiatului Chilia către Episcopia Cetății Albe-Ismail referitor la trimiterea lucrărilor scrise pentru conferința pastorală din 2 iulie 1944.....	147
Doc. 3	
2 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Ion Baltă, parohia Adormirea Maicii Domnului, Chilia, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Chilia Nouă.....	147
Doc. 4	
2 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Petru Corpaci, parohia Sf. Nicolae, Vâlcov, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Chilia Nouă.....	149
Doc. 5	
2 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Mihail Mihăileanu, parohia Burgugi, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Chilia Nouă.....	150

Doc. 6	2 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Gheorghe Crăpată, parohia Cara Mahmet, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Chilia Nouă.....	152
Doc. 7	2 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Eufimie Bocănescu, parohia Draculea, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Chilia Nouă.....	152
Doc. 8	2 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Teodot Curcișev, parohia Dumitrești, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Chilia Nouă.....	153
Doc. 9	2 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. [...], parohia Sf. Dumitru, Dumitrești, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Chilia Nouă.....	154
Doc. 10	2 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. David Manolescu, parohia Enichioi, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Chilia Nouă.....	155
Doc. 11	2 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Șt. Bondărescu, parohia Furmanca, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Chilia Nouă.....	156
Doc. 12	2 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Iacob Lozanovschi, parohia Glăvani, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Chilia Nouă.....	157
Doc. 13	2 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Ion Uzunov, parohia Nerușai, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Chilia Nouă.....	159
Doc. 14	2 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Constantin Șt. Grigorescu, parohia Sf. Ioan Teologul, Nerușai, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Chilia Nouă.....	160
Doc. 15	2 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Eugen Șt. Ciachir, parohia Selioglu, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Chilia Nouă.....	161
Doc. 16	4 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Simeon Vaszupov, parohia Selioglu, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Chilia Nouă.....	164
Doc. 17	2 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Nicolae Covali, parohia Tașlâc, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Chilia Nouă.....	166
Doc. 18	2 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Eutihie Rudnâi, parohia Sf. Dimitrie, Chilia Nouă, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Chilia Nouă.....	173

Doc. 19	3 iulie 1944, raport privind conferința preoților din protopopiatul Tătărești, județul Chilia.....	190
Doc. 20	3 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Ion Chiriță, parohia Arciz, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Tătărești.....	193
Doc. 21	3 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Ioan Guștiuc, parohia Baccialia, în cadrul conferinței de la Tătărești.....	196
Doc. 22	3 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Pavel Guja, parohia Borisovca (Borisăuca), județul Chilia, în cadrul conferinței de la Tătărești.....	197
Doc. 23	3 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Pavel Baljarschi, parohia Camcic, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Tătărești.....	200
Doc. 24	3 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Simion Grecicosei, parohia Cișmele, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Tătărești.....	201
Doc. 25	3 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. V. Juscu, parohia Deljiler, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Tătărești.....	203
Doc. 26	3 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Nicolae Teodoru, parohia Eschipolos, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Tătărești.....	205
Doc. 27	3 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. H. Bocicovschi, parohia I. Gh. Duca, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Tătărești.....	206
Doc. 28	3 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Alexe Lupanos, parohia Mihăileni, județul Chilia, misionar în Transnistria, în cadrul conferinței de la Tătărești.....	207
Doc. 29	3 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Gheorghe Caragea, parohia Pavlovca, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Tătărești.....	209
Doc. 30	3 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Leonida Iacob, parohia Sărata, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Tătărești.....	211
Doc. 31	3 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Panait Păun, parohia Șagani, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Tătărești.....	212

Doc. 32	3 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Dumitru Erhan, parohia Tătărești, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Tătărești.....	216
Doc. 33	3 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. I. Romanet, parohia Zolocari, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Tătărești.....	217
Doc. 34	17 iulie 1944, adresa de înaintare către episcopie a referatului preotului Alexandru Bogdan, din comuna Spasca, județul Chilia, pentru conferința din orașul Tătărești.....	221
Doc. 35	3 iulie 1944, referatul preotului Alexandru Bogdan, din comuna Spasca, județul Chilia, pentru conferința pastorală din Tătărești.....	222
Doc. 36	3 iulie 1944, referatul preotului Nicolae Dogaru, din comuna Chitai, județul Chilia, pentru conferința pastorală din Tătărești.....	224
Doc. 37	10 iulie 1944, adresă de înaintare către Episcopia Cetății Albe a lucrărilor preoților de la parohiile din cuprinsul județului Cetatea Albă, pentru conferința preotească ținută în comuna Bairamcea, 4 iulie.....	226
Doc. 38	4 iulie 1944, dare de seamă cu privire la conferința pastorală care a avut loc în comuna Bairamcea, județul Cetatea Albă.....	227
Doc. 39	4 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Pavel Statov, parohia Ivăneștii Vechi, județul Cetatea Albă, în cadrul conferinței de la Bairamcea.....	230
Doc. 40	4 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Ioan Popa, parohia Zoreni, județul Cetatea Albă, în cadrul conferinței de la Bairamcea.....	236
Doc. 41	4 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Manole Florea, parohia Eigenheim, județul Cetatea Albă, în cadrul conferinței de la Bairamcea.....	237
Doc. 42	4 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Gheorghe Bălțat, parohia Marazlăveni, județul Cetatea Albă, în cadrul conferinței de la Bairamcea.....	239
Doc. 43	4 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Ioan Croitoru, parohia Sărăria, județul Cetatea Albă, în cadrul conferinței de la Bairamcea.....	240
Doc. 44	4 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Petre Bărboiu, parohia Martaza, județul Cetatea Albă, în cadrul conferinței de la Bairamcea.....	241

Doc. 45	4 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Filip Șcerbatiuc, parohia Vădeni, județul Cetatea Albă, în cadrul conferinței de la Bairamcea	243
Doc. 46	4 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Octavian Cazangiu, parohia Mănași, județul Cetatea Albă, în cadrul conferinței de la Bairamcea	245
Doc. 47	4 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Vasile Gănescu, parohia Moldoveni, județul Cetatea Albă, în cadrul conferinței de la Bairamcea	247
Doc. 48	4 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Grigore Nichita, parohia Culevcea, județul Cetatea Albă, în cadrul conferinței de la Bairamcea	248
Doc. 49	Doc. 4 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Mihail Opațchi, parohia Divizia, județul Cetatea Albă, în cadrul conferinței de la Bairamcea	250
Doc. 50	4 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Veniamin Govorov, parohia Divizia, județul Cetatea Albă, misionar în Transnistria, în cadrul conferinței de la Bairamcea	251
Doc. 51	4 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Nicolae Maschievici (Mașchevici), parohia Serghiești, județul Cetatea Albă, în cadrul conferinței de la Bairamcea	252
Doc. 52	4 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Ion Vulcanu, parohia Vosneșeni, județul Cetatea Albă, în cadrul conferinței de la Bairamcea	255
Doc. 53	2 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Efimie Chirilă, parohia Păuleni, județul Cetatea Albă, în cadrul conferinței de la Bairamcea	256
Doc. 54	Doc. 4 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Constantin Ungureanu, parohia Cleaștița, județul Cetatea Albă, în cadrul conferinței de la Bairamcea	259
Doc. 55	4 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Alexe Mărăndici, parohia Cornești, județul Cetatea Albă, în cadrul conferinței de la Bairamcea	260
Doc. 56	27 iulie 1944, adresă a Prefecturii plășii Bairamcea către parohul comunei Cornești, județul Cetatea Albă	262
Doc. 57	4 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Teodot Grosu, parohia Moldova, județul Cetatea Albă, în cadrul conferinței de la Bairamcea	262

Doc. 58	5 iulie 1944, raport privind conferința preoțească din comuna Alexăndrești.....	264
Doc. 59	17 iulie 1944, proces-verbal privind conferința preoțească din comuna Alexăndrești, în care se detaliază participarea preoților din protopopiatul Tarutino.....	267
Doc. 60	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Petru Surdeanu, parohia Crasna, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	270
Doc. 61	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Hristache Ciobanu, parohia Ciuleni, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	272
Doc. 62	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Marin H. Nazâru, parohia Friedenstal, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	276
Doc. 63	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Ștefan Tătaru, parohia Tarutino, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	278
Doc. 64	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Alexandru Ghiorghisor, parohia Malu Mare, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	280
Doc. 65	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Năstase Gruev, parohia Diulmeni, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	282
Doc. 66	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Gherguș Badiu, parohia Paris, județul Chilia, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	284
Doc. 67	5 iulie 1944, proces-verbal conferința preoților de la Alexăndrești, protopopiatul Bolgrad, județul Ismail.....	286
Doc. 68	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Leonid Tanasiev, parohia Alexăndrești, județul Ismail, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	289
Doc. 69	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Timotei Șargorodski, parohia Băneasa, județul Ismail, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	291
Doc. 70	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Erhan Teodor, catedrala orașului Bolgrad, județul Ismail, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	292

Doc. 71	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Nicolae Stoinescu, Bolgrad, județul Ismail, în cadrul conferinței de la Alexăndrești	293
Doc. 72	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Mihail Moraru, parohia Bulgărica, județul Ismail, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	296
Doc. 73	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Dumitru Nițulescu, parohia Calceva, județul Ismail, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	297
Doc. 74	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Alexandru Pintiescu, parohia Ciîșia, județul Ismail, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	298
Doc. 75	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Gheorghe Teodoru, parohia Cotul Chitaiului, județul Ismail, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	300
Doc. 76	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Vasile Elefteriu, parohia Dumitrești, județul Ismail, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	302
Doc. 77	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Teodor Caranga, parohia Dumitrești, județul Ismail, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	308
Doc. 78	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Axentie (Alexandru) Cadea, parohia Dunăreanca, județul Ismail, în cadrul conferinței de la Alexăndrești	310
Doc. 79	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Nicolae Țurcanu, parohia Fântâna Zânelor, județul Ismail, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	313
Doc. 80	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Vasile Grădinaru, parohia Golița, județul Ismail, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	315
Doc. 81	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Gheorghe Roznoveanu, parohia Ivăneștii Noi, județul Ismail, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	318
Doc. 82	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Memnon I. Mârza, parohia Pandaclia, județul Ismail, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	319
Doc. 83	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Nicolae Roșca, parohia Traianu Nou, județul Ismail, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	322

Doc. 84

5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Constantin Guțu, parohia Corcmaz, județul Cetatea Albă, utilizat la catedrala din Bolgrad, în cadrul conferinței de la Alexăndrești 324

Doc. 85

5 iulie 1944, raport privind conferința clericilor din plășile: Bolgrad-Ismail, Taraclia-Cahul și Tarutino-Chilia, desfășurată la Alexăndrești, protopopiatul Taraclia 325

Doc. 86

5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Anatol Teleba, parohia Borceag, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Alexăndrești 329

Doc. 87

5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Leonid Bolfă, parohia Taraclia, județul Cahul, misionar în Transnistria, în cadrul conferinței de la Alexăndrești 330

Doc. 88

5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Martinian Movileanu, parohia Baurci, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Alexăndrești 331

Doc. 89

5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Mihail Caimacan, parohia Aluatu, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Alexăndrești 333

Doc. 90

5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Vadim Crocos, parohia Beșalma, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Alexăndrești 334

Doc. 91

5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Pavel Secieru, parohia Cazaclia, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Alexăndrești 336

Doc. 92

5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Constantin Manolescu, parohia Cubei, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Alexăndrești 337

Doc. 93

5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. D. Culicovschi, parohia Tatar-Copceac, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Alexăndrești 343

Doc. 94

5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Ion Caimacan, parohia Congaz, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Alexăndrești 344

Doc. 95

5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Nicolae Negoianu, parohia Cairaclia, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Alexăndrești 345

Doc. 96

5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Anton Lisevici, parohia Cazaclia, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Alexăndrești 347

Doc. 97	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Nicolae Popescu, parohia Chirutnea, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	351
Doc. 98	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Matei Goian, parohia Congaz, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	353
Doc. 99	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. [...]cănescu Vitalie, parohia Albota, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	354
Doc. 100	5 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Pavel Bandurovski, parohia Chirutnea, județul Cahul, misionar în Transnistria, în cadrul conferinței de la Alexăndrești.....	355
Doc. 101	17 iulie 1944, raport întocmit de preot protopop Nicolae Sinevici, cu privire la conferința cercurilor II și III, județul Cahul, desfășurată în comuna Borogani.....	357
Doc. 102	10 iulie 1944, referatul prezentat de preot [...], parohia Cania, în cadrul conferinței desfășurate în comuna Borogani.....	360
Doc. 103	10 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Gh. Bocancea, comuna Lărguța, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Borogani.....	363
Doc. 104	10 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. C. Buleti, comuna Enăchești, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Borogani.....	366
Doc. 105	10 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Radu Marinescu, comuna Capaclia Răzeși, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Borogani.....	369
Doc. 106	10 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Atanasie M. Bibicu, comuna Vișinești, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Borogani.....	372
Doc. 107	10 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Chir Romanciug, comuna Baimaclia, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Borogani.....	375
Doc. 108	10 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Chir Romanciug, comuna Baimaclia, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Borogani (continuare).....	376
Doc. 109	10 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Valerian Păruta, comuna Șamalia, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Borogani.....	377

Doc. 110	17 iulie 1944, proces-verbal al conferinței pastorale de la Cahul, 11 iulie 1944.....	379
Doc. 111	Proces-verbal. Ședința pastorală ținută la Cahul cu clerul cercului I Cahul în ziua de 11 iulie 1944, sub președinția Preasfințitului Dr. Antim Nica, episcop al Cetății Albe-Ismail.....	380
Doc. 112	11 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Dionisie Gugoasă, parohia Cahul, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Cahul.....	384
Doc. 113	11 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. V. Matei, parohia [...], județul Cahul, în cadrul conferinței de la Cahul.....	390
Doc. 114	11 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Ioan Țenu, parohia Sf. Dumitru, Cahul, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Cahul.....	398
Doc. 115	11 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Nicolae Tomoilă, parohia Crihana, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Cahul.....	401
Doc. 116	11 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Neagu R. Buzea, parohia Alexandru cel Bun, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Cahul.....	405
Doc. 117	11 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Mirea Enache, parohia Carbalia, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Cahul.....	407
Doc. 118	11 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Vasile Poremschi, parohia [...], județul Cahul, în cadrul conferinței de la Cahul.....	410
Doc. 119	11 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. I. Spânu, parohia Moscovei, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Cahul.....	410
Doc. 120	11 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Al. Spânu, parohia Musait, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Cahul.....	411
Doc. 121	11 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Ion Iacoban, parohia Pelinei, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Cahul.....	413
Doc. 122	11 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Alexie Plămădeală, parohia Roșu, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Cahul.....	415

Doc. 123	11 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Gh. Chebac, parohia Vadul lui Isac, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Cahul	417
Doc. 124	11 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Dumitru Pasencu, parohia Vulcănești, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Cahul	419
Doc. 125	11 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Andrei Cărbunaru, parohia Vulcănești, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Cahul	429
Doc. 126	11 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. A. Neculescu, parohia Badicu, județul Cahul, în cadrul conferinței de la Cahul	431
Doc. 127	Dare de seamă cu privire la conferința preoților din protopopiatul Reni, 12 iulie 1944.....	434
Doc. 128	12 iulie 1944, referatul prezentat de Pr. Constantin Dalacu, comuna Vlădiceni, județul Ismail, în cadrul conferinței pastorale a clericilor din cercul III Reni	436
Doc. 129	Tablou al preoților și diaconilor din protopopiatul Ismail.....	438
Doc. 130	Înființarea comisiei de lectură a referatelor susținute în cadrul conferințelor preoțești	439
INDICE DE LOCURI		441
INDICE DE NUME		445

I Un manuscris greu lizibil și o eparhie uitată

În Arhivele de Stat din Odessa se păstrează un număr semnificativ de dosare referitoare la perioada în care Sudul Basarabiei a făcut parte din componența României. Dintre toate acestea, am fost interesat în mod special de dosarele care acoperă activitatea Episcopiei de Cetatea Albă-Ismail, o eparhie cvasiuitată care a făcut parte odinioară din cuprinsul Bisericii Ortodoxe Române.

Episcopia de Cetatea Albă-Ismail, sau Episcopia Cetății Albe-Ismail, a fost înființată la 10 martie 1923. Primul ierarh al noii eparhii a fost Nectarie Cotlarciuc (ales la 29 martie 1923, investit la 10 mai 1923, instalat la 20 mai 1923), acesta păstorind doar o scurtă vreme deoarece, la 7 noiembrie 1924, a fost ales mitropolit al Bucovinei.¹

După un bucovinean, a urmat un ardelean, PS Iustinian Teculescu, fost episcop al Armatei (ales la 17 decembrie 1924 și instalat la 21 decembrie 1924), care a păstorit eparhia până la decesul său, petrecut la 16 iulie 1932.²

La 20 octombrie 1933 a fost ales în scaunul de la Ismail un basarabean, vechi luptător pentru drepturile românilor dintre Prut și Nistru, PS Dionisie Erhan, care a girat, ca locțiitor, în tot timpul scurs de la decesul episcopului Iustinian, treburile eparhiei. Înscăunat la 15 mai 1934, Dionisie Erhan conduce efectiv eparhia până la 26 iunie 1940, când se retrage, alături de alți preoți, din teritoriul ocupat de armata sovietică, devenind, în perioada iulie 1940 – iulie 1941, locțiitor de episcop la Argeș. A fost pensionat la 1 septembrie 1941 și a decedat la 17 septembrie 1943, fiind înmormântat la mănăstirea Suruceni, unde a fost stareț vreme de 30 de ani.³

¹ Datele referitoare la ierarhii care au păstorit la Ismail au fost preluate după Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, EIMBOR, 1977, p. 554.

² Câteva informații despre viața și activitatea episcopului Iustinian Teculescu la Ismail în Luminița Cornea, Constantin Catrina, Ioan Lăcătușu, *Teculeștii, din neam în neam*, Editura Angustia, 2008, p. 15-102.

³ Iurie Colesnic, „Episcopul Dionisie Erhan. Viața ca o luptă”, postat 16 aug. 2018 (<http://manastireasuruceni.md/dionisie-erhan/episcopul-dionisie-erhan-viata-ca-o-lupta.html#more-26533>).

În perioada 1 septembrie 1941 – ianuarie 1944, treburile Episcopiei Cetății Albe-Ismail au fost administrate de episcopul Policarp Morușca al Americii, în calitate de loțiitor,⁴ pentru ca, la 14 ianuarie 1944, să fie ales un episcop titular – arhimandritul Antim Nica, care se remarcase în administrarea Misiunii Bisericii Ortodoxe Române în Transnistria. Acesta a păstorit până în vara anului 1944, când a trebuit să se retragă dincoace de Prut. Mai târziu, a fost episcop locotenent de Galați, o perioadă îndelungată episcop vicar patriarhal, pentru ca, în cele din urmă, să devină episcop (ulterior arhiepiscop) al eparhiei Dunării de Jos.⁵

Dincolo de aceste informații sumare, mare lucru despre istoria eparhiei Cetății Albe-Ismail nu se știe deocamdată, existând sentimentul, așa cum am spus și la început, al unei cvasiuitări. Pare că destinul acestei eparhii, întemeiată în anii României Mari, seamănă cu cel al orașului Pompei, acoperit într-o zi de cenușa Vezuviului și aruncat în uitare pentru multe sute de ani. La fel, episcopia Cetății Albe-Ismail a „murit” brusc în august 1944, asupra activității ei așternându-se mantia unei uitări voite, din motive bine cunoscute.

Având în minte această perspectivă, descoperirea, în arhivele din Odessa, a unui dosar care cuprindea rapoarte (de fapt, autobiografii) întocmite de peste o sută de preoți din cuprinsul eparhiei Cetății Albe-Ismail în iulie 1944 – adică cu foarte puțină vreme înainte ca eparhia să dispară, iar preoții, unii să ia calea pribegiei, iar alții să rămână sub jugul sovietic, cu toate consecințele implicite – a reprezentat pentru mine o descoperire remarcabilă, echivalentă

⁴ Referitor la viața și activitatea episcopului Policarp Morușca există o serie de studii și culegeri de documente, dar acestea se concentrează pe activitatea acestuia ca episcop în America și pe anii în care a trăit „în captivitate”, în România comunistă, nemaiprimind voie să se întoarcă, după 1944, la credincioșii săi de peste Ocean. Activitatea episcopului Policarp ca loțiitor al eparhiei de Cetatea Albă-Ismail este puțin cunoscută. Vezi: Remus Grama, *Policarp Morușca. Scrisori din captivitate. Tragedia despărțirii bisericești a românilor americani*, Editura Eikon, 2004; Gabriel-Viorel Gârdan, *Episcopia Ortodoxă Română din America – parte a ortodoxiei americane*, Presa Universitară Clujeană, 2007, p. 231-281; Radu Șerban, *Prea Sfântul Policarp. Însemnări despre unchiul Pompei*, Editura Dareco, 2007.

⁵ Despre viața și activitatea arhiepiscopului Antim Nica putem afla informații valoroase din lucrarea părintelui Eugen Drăgoi, *Arhiepiscopul dr. Antim Nica. Prinos la centenarul nașterii*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, 2008. Despre modul în care vlădica Antim a fost urmărit de Securitate în perioada comunistă, vezi George Enache, *Ortodoxie și putere politică în România contemporană*, Editura Nemira, 2005, p. 280-296. Ca și în cazul episcopului Policarp, nu au fost puse în circulație decât prea puține informații despre activitatea (e drept, scurtă) a episcopului Antim la Ismail.

IRPIS | Waknow books

cu cea a relevării, după sute de ani, a trupurilor locuitorilor orașului Pompei, surprinse în ultima clipă a existenței.

17

Așa cum voi detalia mai jos, în iulie 1944, preoții eparhiei Cetății Albe-Ismail au fost convocați de către episcopul Antim Nica la conferințe preoțești, primind sarcina ca toți să redacteze o lucrare cu tema „Ce am făcut de când sunt preot? Idealuri, greutăți, împliniri”. Având în vedere contextul în care s-au desfășurat lucrările acestor conferințe, sub amenințarea iminentă a atacului armatelor sovietice, prima întâlnire cu dosarul care cuprinde o parte a acestor conferințe a avut asupra mea un impact emoțional, care a generat în minte titlul acestui volum, deoarece, de la început, am considerat că aceste rapoarte trebuie publicate. Ca într-un film, mi-am imaginat tensiunea acelor momente și reunirea preoților „la scaunul mărturisirii”, înaintea unui eveniment fatal. Evident, între timp, lucrurile s-au decantat și a intervenit detașarea cercetătorului, însă am ales să păstrez titlul ales inițial, deoarece aceste reuniuni ale preoților au fost totuși gândite ca evenimente de suflet și din multe referate/autobiografii transpare emoția momentului.

Hotărât să public materialele cuprinse în dosar, nu am putut face acest lucru prea curând, deoarece activitatea de editare presupunea o muncă enormă. În primul rând, era vorba de mărimea dosarului (peste 400 de file). Apoi, de faptul că majoritatea documentelor erau scrise de mână, multe texte fiind greu lizibile (din acest motiv, trei rapoarte nu au fost incluse). De asemenea, nu am avut posibilitatea să defac dosarul pentru a-l copia, iar cotorul ascundea multe litere (chiar cuvinte întregi) la majoritatea documentelor, fapt care făcea foarte dificilă activitatea de transcriere. Nu în ultimul rând, textele, fiind redactate în mare grabă, aveau multe probleme de ordin stilistic și gramatical (autorii concepeau fraza într-un anume fel, pe parcurs se răzgândeau, fără a înlătura rămășițele vechii redactări).

Salvarea a venit din partea a doi studenți, Valentin Minodor și Alin Savin, care, cu tenacitate, timp de un an, au realizat transcrierea documentelor. În unele cazuri manuscrisul era atât de dificil, încât transcrierea s-a realizat cuvânt cu cuvânt, literă cu literă, fără a avea perspectiva de ansamblu asupra textului. După aceea, subsemnatul a luat textul și, timp de șase luni, a confruntat transcrierea cu copia documentului. Dincolo de inerentele greșeli de transcriere sau de cuvinte eronat completate acolo unde acestea nu se distingeau clar în fotocopie, în cazul multora dintre texte mi s-a părut, la prima vedere, că frazele nu prea au sens. Verificând textul cules cu fotocopia, am constatat că, în majoritatea cazurilor, studenții transcriseseră fidel ce se

afla în manuscris. M-am aflat în fața unei dileme: să las textul ca atare, fapt care ar fi generat dificultăți de lectură, sau să intervin în el, ca un redactor. Având în vedere că textele au fost scrise în mare grabă, la prima mână, că ele au fost citite de o comisie (vezi doc. 130), care urma să le corecteze și să formuleze observații asupra lor (fapt care, evident, din cauza evenimentelor, nu s-a mai petrecut), am decis că mai important este ca cititorul de azi să poată percepe sensul mesajului transmis, astfel că am întreprins o muncă de redactor, aranjând din punct de vedere gramatical și stilistic textele, fără a modifica câtuși de puțin sensul lor, a ascunde anumite idei și a schimba anumite concepte. Intervenția s-a rezumat, repet, la a da o formă coerentă unor scrieri care păreau a fi sau schițe sumare, sau referate rostite oral și consemnate de altcineva. Evident, cei care doresc să aibă la dispoziție textele originale, exact cum au fost scrise, pot să consulte dosarul original.

Abia după toată această muncă redacțională, am putut lectura întreg manuscrisul, fără a mă împiedica în cuvinte ilizibile și capcane stilistice, concentrându-mă pe ideile transmise, pe perspectiva de ansamblu. Așa am ajuns să înțeleg mai bine valoarea istorică a acestor materiale descoperite în arhivele din Odessa, căutând să văd cum pot valorifica mai bine documentele în ochii cititorului.

Prima tentativă de abordare (și care a rămas, în cele din urmă) a fost cea a „feliei de viață”, o direcție istoriografică ce prinde tot mai mult contur. Un bun exemplu în acest sens îl constituie volumul *Schwarze Milch. Zurückgehaltene Briefe aus den Todeslagern Transnistriens* – Herausgegeben von Benjamin M. Grilj, in Kooperation mit Serhij Osatschuk und Dmytro Zhmundyljak (Studien Verlag, Innsbruck, 2013). Acest volum cuprinde 198 de scrisori, redactate în perioada noiembrie-decembrie 1941 de către evrei din Bucovina deportați în lagărele din Transnistria, acestea fiind aduse în țară de avocatul Albert Tvers din Rădăuți. La gara din Cernăuți, scrisorile au fost confiscate de Jandarmerie, iar cel care le transporta a fost arestat. Ulterior, s-au întreprins anchete pornind de la informațiile cuprinse în epistole. Scrisorile au fost redactate în română, germană sau idiș și se păstrează în prezent în Arhiva din Cernăuți, în două dosare (Fond 1061, Inventar 1, dosar 1-2). Pentru a facilita înțelegerea lor pentru un public cât mai larg, editorii au ales să le traducă, pe toate, în engleză, română, germană și ucraineană. Documentele sunt însoțite de două studii introductive, nu foarte întinse (semnate de Dieter A. Binder și Andrei Corbea-Hoișie), care dau unele lămuriri cititorului mai puțin inițiat despre istoria evreilor din Bucovina și despre suferințele acestor cetățeni români în anii celui de-al Doilea Război Mondial.

Între aceste aspecte istorice generale și punerea în evidență a faptului istoric concret al scrierii, al transmiterii prin curier și al capturării acestor scrisori, există un întreg spațiu liber lăsat cititorului pentru o lectură neo-orientată. Cred că editorii au ales foarte bine să nu facă analize sistematice asupra materialului documentar, care, inevitabil, ar fi dat o grilă de lectură restrictivă, lăsând deoparte alte aspecte și alte lecturi posibile. Cine este interesat de o istorie sistematică a Holocaustului nu va descifra toate mecanismele acestuia din aceste scrisori. Există însă o literatură imensă pe marginea subiectului, de care neinițiatul poate beneficia, iar cel care are cunoștințe în domeniu va profita de lectura documentelor pentru a plonja în concretul suferinței, în atmosfera celor aflați în ghetou, va trece de la o analiză abstractă la nivelul faptului cotidian și al sensibilităților individuale, atât de diverse, care în general deconcertează, inclusiv pe istorici, majoritatea preferând să reducă complexitatea realității la un numitor comun.

Datorită acestui volum, *Schwarze Milch*, se naște necesara interacțiune între viziunea istorică generală și documentul brut, plin de fapte individuale, această interacțiune fiind de natură să aducă în conștiința istoricului o mai mare lămurire asupra trecutului. Informații aparent disparate vin să confirme sau să nuanțeze viziuni generale, iar viziunea istorică vine să lămurească mai bine situarea în existență a individului concret istoric. Pornind de aici, pe aceste scrisori se pot face nenumărate cercetări, de diferite feluri: istorii de familie, analize stilistice, istoria vieții în ghetouri și lagăre etc. Rămâne însă și acest sentiment – al unei uși deschise – spre a simți atmosfera, dominată de suferință, a unei epoci, el fiind de fapt liantul care unește aceste epistole, în aparență atât de diverse și de disparate.

În aceeași idee și formă, a „feliei de viață”, m-am gândit să prezint referatele/ autobiografiile celor peste o sută de preoți din eparhia Cetății Albe-Ismail, care își fac bilanțul activității în slujba Bisericii într-un moment foarte greu al existenței lor. Cu alte cuvinte, mă interesa individul concret, situat sub presiunea istoriei. De aceea, intenția era nu să fac un studiu introductiv prea lung, ci să invit cititorii să citească documentele din propria perspectivă, deoarece, după cum se va vedea, posibilitățile de lectură sunt variate. Spre deosebire de cazul precedent, al deportării evreilor din Bucovina, nu există o literatură istoriografică relevantă care să trateze istoria eparhiei Cetății Albe-Ismail, la care să-l trimit pe cititor. Istoria acestei eparhii așteaptă să fie scrisă, iar aceste documente formează o foarte mică parte a eșafodajului pe care trebuie construit demersul istoriografic. Pe de altă parte, nu puteam

scrie o introducere generală a istoriei Bisericii Ortodoxe Române în perioada interbelică și în anii celui de-al Doilea Război Mondial (nici măcar o istorie a ortodoxiei basarabene)⁶, deoarece subiectul este extrem de vast și cu multe aspecte controversate, unele dintre ele puțin cercetate. Mi se părea că o asemenea introducere nu ar ajuta să înțelegem importanța de document istoric a dosarului din arhivele odesite.

În cele din urmă, studiul introductiv s-a construit pornind de la câteva aspecte determinante ale acestor documente. În primul rând, am fost curios să aflu de ce au fost organizate aceste conferințe și de ce s-a dat acea temă și am aflat că totul avea legătură cu o situație concretă – suspiciunea autorităților laice că preoții din sudul Basarabiei nu-și îndeplinesc obligațiile și părăsesc regiunea, deși frontul fusese stabilizat pe linia Iași–Chișinău–Cetatea Albă în primăvara lui 1944. Conferințele pastorale au fost organizate de episcopul Antim Nica și pentru a demonstra că majoritatea covârșitoare a preoților din eparhie se aflau la datorie.

În al doilea rând, dincolo de redactarea în grabă a acestor texte, am observat că ele cuprind informații precise, greu de adunat într-un timp scurt, asta dacă nu fuseseră strânse din vreme. De asemenea, cititorul va observa, fără îndoială, un anumit tipar în redactarea acestor rapoarte. M-am întrebat, în mod firesc, de unde vine acest lucru, pentru ca să aflu că, la nivel eparhial, exista o întregă strategie pastoral-misionară, cu diverse ținte de atins, iar preoții au tins să-și construiască discursul ținând seama de aceste obiective transmise de sus, precum și faptul că genul de conferințe cum au fost cele din iulie 1944 erau frecvente în cadrul eparhiei, fiind organizate după criterii precise, iar preoții erau obligați să redacteze diverse lucrări, astfel încât aveau exercițiu în acest sens, fapt care a permis ca, în contextul dificil al verii anului 1944, când scrisul era ultima grijă, unii dintre ei să redacteze lucrări remarcabile.

⁶ Despre Biserica Ortodoxă din Basarabia rămân de neocolit studiul lui Nicolae Popovschi, *Istoria Bisericii din Basarabia în veacul al XIX-lea sub ruși*, Editura Museum, Chișinău, 2000, și cel al lui Boris Buzilă, *Din istoria vieții bisericești din Basarabia*, Editura Fundației Culturale Române & Editura Știința, Chișinău, 1996. Pentru perioada comunistă vezi Ludmila Tihonov, *Politica statului sovietic față de cultele din R.S.S. Moldovenească*, Editura Prut International, Chișinău, 2004. Utile sunt studiul lui Veaceslav Ciorbă, *Biserica Ortodoxă din Basarabia și Transnistria (1940-2010)*, Editura Pontos, Chișinău, 2011, și al lui Nicolae Enciu, *Basarabia în componența României întregite. Basarabia și basarabenii de la Marea Unire la notele ultimative sovietice*, Editura Academiei Române & Editura Istros, București-Brăila, 2018, p. 327-345.

În cuprinsul rapoartelor apar foarte multe aspecte care se cer lămurite. Evident, nu am putut să le acopăr pe toate, ci am ales să mă refer la situația preoților rămași în Basarabia în anul de ocupație sovietică (1940-1941), la modul în care a fost reorganizată viața bisericească după eliberarea Basarabiei și la problema misionarismului în perioada regimului Antonescu. Dincolo de aceste chestiuni, am încercat, în încheiere, să ofer propriul răspuns la întrebarea de ce sunt importante aceste documente, iar răspunsul pe scurt este acesta: pentru că ne oferă o viziune mai clară asupra rolului preotului în comunitățile din sudul Basarabiei, precum și asupra relației/distincției care exista, în cadrul Bisericii Ortodoxe Române, între „centru” și „periferie”. Până la urmă, n-am rezistat tentației și am propus propria grilă de lectură.

LIBRIS | We know

II Situația bisericească în Basarabia în timpul primei ocupații sovietice (1940-1941)

La 26 iunie 1941, Teodor Dumbravă, consilier referent al Episcopiei Cetății Albe-Ismail, ajuns, după multe peripeții, din Basarabia ocupată la București, înainta organismelor superioare bisericești următorul memoriu „despre situația eparhiei Cetății Albe-Ismail pe timpul ocupației Basarabiei de către URSS”:

Subsemnatul, Econom Stavrofor Teodor Dumbravă, consilier referent al Episcopiei Cetății Albe-Ismail, fiind constrâns de unele împrejurări familiare excepționale, care sunt pe larg expuse în declarația mea înaintată Onor. Ministerului Cultelor, n-am avut posibilitatea de a pleca în primele trei zile spre iubita mea patrie, iar când s-a redeschis granița către România prin frontiera de la Ismail în luna septembrie a anului 1940 și eram hotărât a mă repatria cu întreaga mea familie, prezentându-mă în port, am fost oprit de autoritățile sovietice în modul cel mai sălbatic a mă urca în șlepul românesc în ziua de 25 septembrie 1940, când a plecat spre patrie soția mea cu copiii, rămânând astfel subsemnatul timp de 11 luni într-o țară străină de neam și credință, singur, lipsit de orice avere și despărțit de familie, în condiții morale grozave⁷. Constrâns a rămâne în țara sovietelor, am renunțat

⁷ Detalii despre situație aflăm din scrisoarea adresată de soția preotului Dumbravă Ministerului Cultelor la 26 martie 1941: „Subsemnata, Ludmila Dumbravă, soția preotului Teodor Dumbravă, consilier eparhial la Sf. Episcopie a Cetății Albe-Ismail, am onoare a vă ruga despre următoarele: Sunt refugiată din Basarabia, sosind în țară în luna septembrie 1940. Soțul meu, preotul T. Dumbravă, a fost reținut de autoritățile sovietice.

Motivul pentru care în ultimul moment a fost reținut să nu plece soțul a fost faptul că a fost deputat în Parlamentul țării în anii 1924-1926, a activat pe teren naționalist, a ocupat posturi importante în conducerea Eparhiei și în viața cooperatistă. Am părăsit pe soț în speranța că plecarea mea va ușura posterior plecarea sa, dar speranța a rămas zadarnică, deși am făcut toate intervențiile necesare. Chiar în urma cererii mele Ministerul Cultelor, cu nr. 52974/5/11/1940, a cerut la Ministerul Externelor să se facă demersurile diplomatice necesare ca soțul meu să fie cerut autorităților rusești. Soțul și azi se află tot în Ismail, nu știu dacă e liber, iar eu cu doi copii stau în București fără niciun mijloc de existență. Având în vedere faptul absenței soțului meu și că este prevăzută funcția sa în buget, cu onoare va rog să binevoiți a aproba să mi se plătească salariul său de consilier referent episcopal începând cu luna iulie 1940, cu atât mai mult că, după informațiile obținute, cazurile similare au fost aprobate de minister. Primiți vă rog, Domnule Ministru, asigurarea

la orice serviciu de stat sau particular, demisionând chiar din postul de președinte al [1] Federației sud-basrabene a băncilor populare și cooperativelor – post pe care l-am ocupat fără întrerupere timp de 22 de ani, adică din 1918 până la venirea sovietelor, și m-am dat în întregime activității pe terenul exclusiv bisericesc.

I. Primul pas întreprins în această direcție a fost stabilirea situației canonice și juridico-administrative a eparhiei, rămasă fără episcop, ceea ce s-a și făcut chiar în prima zi a ocupației, fiind prezenți toți cei trei consilieri referenți și secretarul eparhial. Dispozițiile luate de către Consiliul Eparhial în această ultimă ședință sunt trecute în procesul-verbal cu nr. 4156 din 28 iunie 1940, care în copie aici se anexează⁸. Plecând a două zi, toți colegii consilieri, am rămas pe loc prin împrejurări mai sus expuse singurul din conducerea eparhială, însă, neavând nicio delegație din partea P.S. Episcop sau a Consiliului Eparhial de a lucra oficial și legal, m-am mărginit a îndruma și a îmbărbăta în mod frățesc, fără acte oficiale, pe clericii și credincioșii care veneau din diferite colțuri ale eparhiei, dezorientați complet după încetarea funcționării aparatului administrativ bisericesc. Centrul eparhial nu exista, mai mulți protopopi

deosebitei mele considerațiuni” [Arhivele Naționale Istorice Centrale (ANIC), fond Ministerul Cultelor și Artelor, dosar 28/1941, f. 222]. În aceeași perioadă, soția preotului Dumbravă înainta un alt memoriu, prin care solicita intervenția autorităților române pe lângă cele sovietice, pentru a obține repatrierea acestuia [ANIC, fond Ministerul Cultelor și Artelor (MCA), dosar 128/1941, f. 2]. Rezoluția profesorului Ion Sandu, subsecretar de stat la Educație și Culte: „23.04.1941 – În sensul hârtiei înaintate Ministerului de Externe Nr. 52947 din 1940, se intervine din nou pentru repatrierea consilierului Theodor Dumbravă”. Conform datelor oferite de istoricul odesit Micola Mihăilută, părintele Dumbravă a semnat, alături de alte 90 de persoane, o petiție prin care solicita aprobarea repatrierii. Unii dintre semnatari au avut de suferit de pe urma acestui gest (vezi *infra*) Despre problema celor care doreau repatrierea vezi Ion Șișcanu, *Basarabia în contextul relațiilor sovieto-române, 1940*, Editura Civitas, Chișinău, 2007.

⁸ „Astăzi, 28 iunie 1940, subsemnații, consilieri referenți lc. St. Teodor Dumbravă, lc. St. Mihail Madan, lc. St. Vasile Constantin și secretar eparhial preotul Ioan Belodanov, constatând că P.S. Episcop Dionisie, în legătură cu evenimentele care privesc situația Basarabiei, astăzi, la orele 10 dimineață, a plecat definitiv din localitate în Vechiul Regat, într-o localitate necunoscută, nelăsând nicio dispoziție privitor la administrarea și conducerea eparhiei, ne simțim datori a lua următoarele dispoziții:

Având în vedere că episcopia noastră este sufragana Mitropoliei Chișinăului, se va face cunoscut Sf. Mitropoliei că până la clarificarea situației bisericești din sudul Basarabiei ea rămâne de fapt și de drept conducătoarea eparhiei noastre în cele duhovnicești. Despre aceasta se va aduce la cunoștință atât Sf. Mitropoliei, cât și P.C. Protopopi din eparhie.

Drept care am semnat prezentul proces-verbal” (ANIC, fond MCA, dosar 128/1941, f. 253).

au plecat, iar din cei rămași nimenea nu dădea semne de viață. Majoritatea parohienilor au rămas fără preoți, fără cântăreți și chiar fără paracliseri, denumiți la noi în Basarabia „storaji” bisericești. Numai acolo unde consilierii parohiali activau în mod conștient, acolo se mai luau măsuri spre îndreptare: se invitau clerici pentru îndeplinirea serviciilor religioase, se impuneau comunităților parohiale taxe fixe pentru întreținerea clerului și plata impozitului către stat pentru biserici și cler, se puneau la dispoziția clerului locuințe închiriate în schimbul caselor obștești și parohiale naționalizate de stat, se organizau coruri etc.

- II. La centrul eparhial din orașul Ismail s-a reușit, cu sprijinul reprezentanților parohiilor locale, a redobândi pentru nevoile bisericești fabrica de lumânări, care în primele zile a fost sechestrată de autoritățile sovietice, cu intenția de a fi naționalizată. Fabrica, cu întregul inventar și cu un stoc de 2300 kg lumânări, ceară și fitil, a fost redată bisericii și pusă sub conducerea unui comitet provizoriu în frunte cu Ic. St. Teodosie Bogaciu, fostul director al Seminarului, care, în ziua de 7 iulie 1940, a fost invitat de către Adunarea parohială a bisericii Sf. Dumitru ca preot al doilea la această biserică, subsemnatul fiind proclamat în aceeași ședință ca paroh activ, bucurându-mă până atunci de titlul de paroh onorific. Fabrica, cu inventarul, cu tot materialul și cu lumânările fabricate mai înainte, a fost instalată în clădirile bisericii Sf. Dumitru. Valoarea celor redobândite se urcă la 1 milion și ceva de lei, astfel bisericile din eparhie continuă în mod regulat a fi alimentate cu lumânările necesare cultului. În prezent fabrica are aproape 100.000 ruble numerar, ceară peste 1000 kg și lumânări fabricate aproape 1000 kg.

Pe când însă sovietul orașului, în frunte cu tovarășul Diacin, nu s-a arătat ostil față de biserică, dispunând reînțoarcerea (în afară de fabrică) și a clădirilor bisericești (cazul la Sf. Dumitru și catedrala), pe atât mai ostilă, neavând niciun interes material, a fost atitudinea comisariatului de interne din localitate, așa-zisul NKVD, care s-a instalat în localul consiliului eparhial și care a pus mâna fără nicio formă pe toate obiectele ce erau depozitate în localul consiliului, ca: arhive, registrele materiale și un stoc însemnat de veșminte și icoane destinate spre distribuire prin parohiile eparhiei. Zeci de intervenții s-au făcut din partea noastră pentru intrarea în posesia obiectelor confiscate, însă rezultatul a fost negativ. La un moment dat se părea că fostul trimis al NKVD-ului înclină spre satisfacerea dreptei cerințe a noastre, făcând chiar și o intervenție la ținut, la Cetatea Albă, însă